

עמותת הסגל הבכיר בשירות הציבורי
 ע.ר. - נוסדה על-ידי נציבות שירות המדינה, ג'וינט ישראל ואלכ"א

לפיתוח ולטיפול מנהיגות ציבורית

14/9/2021

התייחסות העמותה לתקציב המדינה
לשנות התקציב 2021 - 2022
לא בדרך של מספרים ותקציב אלטרנטיבי
אלא
דרך ערכים ועקרונות ברמה הלאומית
להבטחת החוסן החברתי והכלכלי של ישראל

לאחר יותר משלוש שנים ללא תקציב מדינה, יש לייצב את המערכות הכלכליות והחברתיות על יסודות של ההדגשים החשובים לחוסן החברתי והכלכלי, מבלי להיכנס לפירוט תקציבי זה או אחר. התקציב הוא אמצעי לניהול מדינה שיש לה עקרונות לטובת הציבור. מתוך הידע והניסיון שיש לנו משנות שירותנו בשירות המדינה, אנו ממליצים בפני הממשלה והשרים, וחברי הכנסת, לראות את הדוגמאות שהבאנו במשרדי ממשלה שונים, כמתכונת נכונה לגיבוש סדרי עדיפויות בתהליך אישור התקציב לשנים 2021-2022.

משרד ראש הממשלה

למשרד ראש הממשלה צביון ייחודי ומעמד על השונה מכל שאר משרדי הממשלה. ממנו מצפים אנו לגישה אסטרטגית בהובלת מדיניות הממשלה ובראיה הוליסטית של המערכת העצומה הזאת של המדינה. לכן מציעים אנו שמעבר לבעיות השוטפות, יקדם המשרד את

התכנון לטווח ארוך של ישראל. קיימות עבודות מטה
 שונות כדוגמת - ישראל 2020 (הטכניון - מוסד שמואל
 נאמן ומשרדי ממשלה בראשותו של פרופ' אדם מזור),
 ישראל 2028 (ועדה ציבורית בראשות אלי הורביץ ודוד
 ברודט בנושאים כלכליים וחברתיים, ישראל 2030 (כאן
 11 - מה יקרה לצפיפות בארץ כשישראל תשלש את
 עצמה), ישראל 2040 (יו"ר קק"ל והדירקטוריון)
 וירושלים 2050 (מכון ירושלים לחקר מדיניות). בשנים
האחרונות הוקמו במרבית משרדי הממשלה אגפים
לתכנון אסטרטגי וחשוב בשיתוף פעולה איתם
 ובהובלת משרד ראש הממשלה, תוך התייחסות
 לעבודות שנעשו על ידי גורמים שונים שחלקם צוינו.
 ומעבודות התכנון הללו, ואחרות, על משרד ראש
 הממשלה להקים מטה קטן ויעיל, בתיאום עם משרדי
 הממשלה האחרים, כדי לפתח חזון אורבני, חברתי,
 כלכלי, לטווח ארוך כמו גם לטווחים הקצרים יותר של
 חומש ועשור.

1. המשרד לביטחון פנים:

הביטחון האישי של אזרחי המדינה הינו דבר שיש לחזקו
 ולשפרו לאור התרחשויות שממחישות כי קיימת הזנחה רבת
 שנים, דבר מביא לתחושה קשה של אזרחים רבים באזורים
 שונים ולהלן מספר דוגמאות:

א. מאבק בטרור החקלאי.

א. משתולל בצפון טרור חקלאי. התושבים כבר הקימו מזמן את
 ארגון "השומר החדש". גניבות של תוצרת חקלאית, של בקר וצאן, של
 ציוד חקלאי, של כלי רכב, הם מעשה של יום יום. וגם הצתות ודליקות,
 ופרוטקשן. נדרשת תכנית עבודה של השר לביטחון פנים ומפכ"ל
 המשטרה למיגור הטרור.

ב. מאבק בפרוטקשן בדרום ובצפון.

קיים פרוטקשן גלוי כבר שנים וסחיטת דמי חסות בעיקר על ידי הבדואים בנגב אך גם בצפון, נגד בעלי עסקים ומפעלים (בבאר שבע ובישובי הדרום, גניבות ממחנות צה"ל, ופגיעה בחוות הבודדים)

ג. המשך הטיפול בנושאי האלימות במגזר הערבי.

האלימות בחברה הערבית נובעת בעיקרה מבעיות עומק בישובים הערביים - רצח על רקע כבוד המשפחה. מנהג נקמת דם. סכסוכים בין חמולות על שליטה בעירייה ועל קרקעות. תופעת הפוליגמיה בדרום מוסיפה מימד של חוסר חינוך ואלימות. ההנהגה הפוליטית לא מטפלת בנושא, ודורשת טיפול משטרתי. הקאדים והאימאמים מתעלמים. האליטות של רופאים, אקדמאים, ומנהלי מוסדות וגופים ארציים - לא מתערבים. ד. תכניות הממשלה מס' 922 ו-923 הן בכוון הנכון. הפעלת משטרה, אך בעיקר הקמת מרחבי תעסוקה, תגבור החינוך ומערכות הרווחה, תכנון אורבני, ותשתיות תחבורה.

ה. היערכות למצבי קיצון בערים מעורבות

האירועים האחרונים בלוד, יפו, עכו ובמקומות אחרים שבהם התברר כי הופקרו אזרחים לגורלם, לא יכול להישנות. נדרשת עבודת מטה והיערכות למצב חירום שכזה, כולל עבודת מודיעין מחד ופעילות לקירוב לבבות מאידך. הדבר מחייב עדכון חקיקה וענישה של פורעים באשר הם וחיזוק פרויקטים של שילוב אוכלוסיות. זו אינו תפקידו הבלעדי של המשרד לביטחון פנים ונדרשת עבודה מול הרשויות המעורבות בשיתוף משרדי ממשלה כמו משרד החינוך, הרווחה, הנגב והגליל ועוד.

2. משרד החינוך :

א. קידום מתכונת התקצוב הדיפרנציאלי להאצת המאמץ לצמצום פערים. רציונל הגישה הדיפרנציאלית קובע, שישובים במדרג סוציאקונומי נמוך (1-5 או 1-3 בסקלת הדרוג) יקבלו את מלוא ההקצבות מהמדינה, ולא יהיו חייבים במטשינג מול הקצבות המדינה, בעוד שישובים בדרוג גבוה יותר יישאו את חלקם במטשינג מדורג מול הקצבות המדינה.

ב. להקים מועצה ציבורית לחינוך.

ישראל נמצאת בחוסר יציבות פוליטית כבר זמן ממושך. וקורים דברים לא צפויים כמו הקורונה הפוגעים בתפקוד משרד החינוך ובמערכת החינוך, ולכן יש על המועצה לגבש מתכונת לפיה יש לעצב את דמות הבוגר העתידי, את צביון בית הספר העתידי, יסודי ועל יסודי, תוך קשר לתעסוקה עתידית. נושא חשוב נוסף, הוא הצורך ואופן ביצוע בחינות הבגרות העולים לדיון ציבורי לעיתים תכופות. חייבים גוף קבוע ויציב שישמור על חוסנה של מערכת חינוך. (העמותה הכינה מסמך הממליץ על הקמת "מועצה לאומית לחינוך" שהוגש לשרת החינוך ולועדת החינוך בכנסת).

ג. לממש את צרף גילאי 0-3 לאחריות המשרד.

הצירוף יוצר רצף פדגוגי וארגוני מגיל 0 ועד גיל 18, וזאת משימה שמשרד החינוך מוביל וחייב להצליח בה.

ד. המשך המאבק בקורונה תוך אימוץ שיטת הוראה היברידית (פרונטאלית + וירטואלית). גמישות תפעולית של בתי הספר שלא בגישת הקפסולות, אלא של הוראה בכתה יחד עם הוראה מרחוק.

ה. להכין תכניות ייצוב ופיתוח לערים המעורבות.

לנוכח הרגישות הציבורית וחשיבות הדו קיום בערים המעורבות, יש לתת להן עדיפות בתכניות ובתשתיות. רצוי שמהלך כזה יתבסס על תכנית אב לחינוך לחומש ועשור לכל עיר מעורבת, בתיקצוב המדינה.

ו. על משרד החינוך לעבוד בתיאום ולהנחות את משרד הפנים, המוביל את תכנית החומש החדשה (החלטת ממשלה מס' 923) למגזר הערבי, הבדואי והדרוזי - להכין תכניות אב למערכות החינוך (לחומש ועשור) לכל 81 ישובי המגזר.

ז. חוק חינוך חובה וחינם מחייב לבטל את מנגנון תשלומי ההורים המגיע כיום כבר לכדי 5 מיליארד ש"ח בשנה. עקרון מימוש החוק הוא הקובע, וזאת יש לבצע בהדרגה תוך מספר שנים.

3. משרד הרווחה ובטחון חברתי:

א. מתן עדיפות לשובים במדרג סוציאקונומי 1-5, בעיקר ע"י תקצוב מדינה מלא בשירותי רווחה (ללא התניית מטשינג).

ב. יש לציין את חשיבותן של העמותות בתחומי הרווחה והחינוך, אשר עליהן להמשיך את תהליכי ההשבחה והאפקטיביות

התפקודית, על מנת להבטיח שמרבית משאבי המדינה והתרומות יגיעו לאוכלוסיות היעד.

- ג. הטיפול באלימות במשפחה, שעיקרו הקניית אורח חיים נורמטיביים למשפחות במובן האישי ובתפקוד בני המשפחה בהקשר המשפחתי וביציאה לעבודה.
- ד. לבחון עניינם של נושאים בעלי חשיבות שהופרטו - לאחריות המשרד, כדי להבטיח מקצועיות ואיכות במתן השירות.

4. משרד התחבורה :

- א. המשך הפעילות לשיפור התשתיות.
- ב. המשך המאבק בפקקים ובעומסי התחבורה ע"י מתן דגש לתחבורה ציבורית ורכבות. מאמץ זה גם יעזור גם בהפחתת זיהום אוויר באזורים מאוכלסים.
- ג. מאמץ להכנסת מכוניות היברידיות וחשמליות.
- ד. שיפור ההגשה לבעלי מוגבלויות.

5. המשרד לישראל והתפוצות :

- א. המשך המאבק באנטישמיות, על ידי הסוכנות היהודית והמשרד לתפוצות.
- ב. תמיכה בגופים יהודיים פלורליסטיים.
- ג. ממליצים אנו על הקמת פרלמנט יהודי עולמי בירושלים, בעיקר של גילאי 30-50. מארה"ב, ממדינות אירופה, ממדינות ברית המועצות לשעבר, מרוסיה, מדינות דרום אמריקה, אוסטרליה, דרום אפריקה, וכדומה.

6. משרד הפנים :

- א. מאמץ להגברת החוסן התיפקודי של רשויות מקומיות חלשות, ולכן נושא הדגל חייב להיות - שינוי מהותי בשיטת המטשינג מול הקצבות הממשלה, בעיקר בנושאי חינוך ורווחה. זה אבסורד שעיר

בסקלה של 10 (חזקה ביותר) וישוב בסקלה של 5 - 1 (החלש ביותר) חייבים במטשינג זהה של 25%.

ב. בתכנון האורבני - להבטיח מתחמי תעסוקה בדגש על המגזר הערבי, כפי שמצוין בתכנית הממשלה מס' 923.

ג. לפעול להכנסת נציגי ציבור מקצועיים לועדות בנין עיר מקומיות, אשר כיום מאוכלסות ע"י פוליטיקאים נציגי מפלגות מחברי מועצת העיר.

ד. לפעול מיידית למניעת הצפות בחורף בשכונות מצוקה. בכל שנה חוזר אותו מחזה - שכונות כמו התקווה בדרום תל אביב, באשקלון, בנס ציונה, באור יהודה, ועוד.

ה. לתת עדיפות בפיתוח האורבני, חברתי, וכלכלי - לערים המעורבות. פרעות מאי 2021 הוכיחו שחסר בסיס מוצק לדו קיום, והדבר מחייב כבר עתה להציג תכניות לציבור מה עושים ואיך נערכים למניעת התופעות האלימות של הפרעות בערים המעורבות כמו - עכו, לוד, חיפה, רמלה, ועוד. רצוי כי יוקם מטה משותף יחד עם המשרד לביטחון פנים, משרד החינוך, ומשרד הכלכלה, לקידום הטיפול בנושא.

7. משרד האוצר - והשירות הציבורי :

א. מאמץ לחיזוק נבחרת הדירקטורים - הכשרה לשילוב בדירקטוריונים של החברות הממשלתיות שתהיה על בסיס מקצועי בהתאם לתפקוד העתידי של הדירקטורים שייבחרו ויוכשרו טרם כניסתם לתפקידם.

ב. להדק ההנחיות להבטחת בחירת ומינוי בעלי תפקידים בכירים על יסוד כישורים, ידע, וניסיון, ומניעת מינויים פוליטיים בדרגים המקצועיים הבכירים.

ג. חוק ההסדרים (1985) - חוק מכונן או עוקף כנסת. מאז 2018 אין תקציב מדינה ולא הוגש חוק ההסדרים, ודיוני תקציב 2021-22 בעיצומם. יש להסדיר את מעמדו של חוק ההסדרים, לצמצם את חוק ההסדרים כך שישמש לתפקידו המקורי.

8. המשרד לשוויון חברתי:

א. הגמלאים הם נכס ולא נטל. (גילאי 67 גברים, 62 נשים) עד גיל 70 יכולים להמשיך לעבוד כמו באקדמיה ובמערכת המשפט. לגמלאים ידע וניסיון אותם ניתן להפיק בפעילות בנושאי חינוך, מתנ"סים, רווחה.

ב. יש להבטיח את עתיד הגימלאים בתוכניות פנסיה צוברת ופנסיה תקציבית. ולכן יש למנוע את קריסת קרנות הפנסיה. יש להקים צוות משותף עם משרד האוצר.

ג. התייחסות לאוכלוסיה נזקקת כלכלית. ניצולי שואה שבאו ממדינות מסוימות, וחלק מהעולים ממדינות ברה"מ לשעבר, הגיעו ללא חוסן פנסיוני מוסדר.

9. משרד הכלכלה:

א. תעסוקה כמטרת על בתקופת הקורונה, ובכלל. התעסוקה זה לא רק עניין של מקומות עבודה, אלא גם של יצירת תהליך מובנה של קורסים מקצועיים להכשרת כח אדם. על המשרד להוביל את נושא ההכשרה המקצועית לתעסוקה במשק כאחד הנושאים המרכזיים. הן הצורך לייצב את המשק מחדש בעקבות נזקי הקורונה, והן לצורך היערכות נכונה במשק מודרני אשר בו חלים שינויים לעתים קרובות- יש להתמקד בנושא ההכשרה המקצועית.

ב. פיתוח הנגב והגליל - חדשנות והעצמה. בגליל יש להקים מרכז ספורט לאומי (כדוגמת וינגייט), ובנגב להוביל פריסה מסיבית של חממות סולריות להפקת חשמל. הנושאים הללו קשורים גם למשרד לנגב וגליל.

ג. החדשנות כנושא חברתי וכלכלי מרכזי. מקצועות כמו רובוטיקה, בינה מלאכותית, דיגיטציה, חממות סולריות, הסייבר, נחשבים לחלק ממקצועות העתיד. לא רק הייטק, גם הלואו-טק מתפתח כתחום חכם בעל עוצמה, הפקת מים מהאוויר הפתוח חשובה בעיקר באזורים צחיחים, ועוד. דגש מיוחד נותנים אנו לפיתוח החדשנות בנגב ובגליל.

ד. ישראל מדינת הייטק- ויש לעשות זאת גם בפריפריה, בגליל ובנגב. יוזמת הסייבר שהוביל אראל בבאר שבע, ויוזמת הפודטק שהוא מוביל בקרית שמונה, הם מודלים הנכונים לפריצת דרך.

ה. לקדם חדשנות בתחום הקיימות, הגנת כדור הארץ, ואיכות הסביבה. זה לא ענין רק למשרד ספציפי, אלא להובלה של מדיניות לאומית.

ו. לפתח, יחד עם משרד הפנים, את המהלכים של "עיר חכמה".

10. המשרד להגנת הסביבה:

א. לקדם הפחתת זיהום אויר על ידי עידוד התקנת מנועים חשמליים או היברידיים- באוטובוסים, משאיות, מוניות, וכלי רכב פרטיים. יש גם לבחון הפעלת רכב ממונע -בגז, בנהוג למשל בהודו.

ב. טיפול בבעיית מפעלי התעשייה ומאגרי נפט בין חיפה והקריות. הנזק גדול מזיהום אויר ומים, וכבר שנים הממשלות מבטיחות להוציא המפעלים המזהמים לאתרים אחרים, אולם עדיין לא קורה דבר.

ג. מניעת בניה קרוב לחופי הים. המלונות שנבנו על חוף הים בכניסה לחיפה, הם דוגמא שלילית להרס חופי הים כשטחים פתוחים לציבור.

ד. השריפה בכרמל, והשריפה בפרוזדור ירושלים- יש לממש הפקת לקחים מתחומי כוח האדם, הציווד, מטוסי הכיבוי, ויצירת מרחבים נקיים בין חלקות היער בשטח.

ה. מומלץ על פיתוח מתודה חדשה שעיקרה- כלכלה אקולוגית. קיימות ואיכות סביבה בבסיס הגישה. התפלת מים, חממות סולריות, מחזור משוכלל וטיפול באשפה, אנרגיות מתחדשת, קלינטק, בניה ירוקה, מינוע נקי, ורכבת קלה כמו בירושלים.

ו. קביעת נושא הקיימות כנושא מרכזי של המשרד. להביא למימוש החלטות הממשלה לשימוש של 30% אנרגיה ירוקה עד שנת 2030. במדינה עתירת שמש כמו ישראל זה המינימום המחייב עידוד ותמיכה. הנושא שייך גם למשרד האנרגיה.

ז. מאבק בחומרים מזהמים-פחם, נפט, מזוט, מטאן(בהפקת גז).

11. משרד הבריאות:

- א. המשך האחריות, עם קופות החולים, למניעת מגיפת הקורונה.
- ב. טיפול בבעיית הזיהומים בבתי החולים בשגרת עבודתם.
- ג. הגדרה וטיפול בבעיית איכות הבריאות בין המרכז לפריפריה.
- ד. בתי החולים טוענים שהם קורסים בתקופת הקורונה. קיימות טענות מתמשכות על מחסור במיטות יחסית לגודל האוכלוסיה. הרופאים מתלוננים שאין מספיק תקני רופאים בבתי החולים הציבוריים. והרופאים המתמחים מתנגדים למשמרות בנות 26 שעות עבודה בתורנות אחת.
- מכלול הבעיות מחייב לדעתנו הקמה של צוות בין-משרדי כבר עתה (של משרדי הבריאות והאוצר) אשר יגיש המלצותיו לקראת גיבוש תקציב 2023.

12. משרד השיכון :

- א. להוביל היצע של דירות על פי הצרכים ולהורדת מחירים.
- ב. לקדם, יחד עם מנהל התכנון ורמ"י, את הקצאת הקרקעות לדיור. משרד השיכון, הממונה על רשות מקרקעי ישראל, גוף המנהל מעל 90% מקרקעות המדינה, צריך להוביל מדיניות שתביא להפחתה במחירי הקרקע לחסרי דיור ונזקקים. כיום מדיניות המנהל היא אחד הגורמים העיקריים שמביא לעליית מחירי הדיור ויש לשנות מדיניות זו לטובת הדורות הבאים, משפחות צעירות ומשפחות נזקקות.
- ג. יש להגדיל באופן משמעותי את היצע הדיור להשכרה ולייצר פתרון שיביא להקטנת הביקושים בשוק הדיור.
- ד. להחליט - האם להוביל להקמת ערים נוספות לאוכלוסיה החרדית, כדוגמת אלעד, מודיעין עילית, ביתר עילית, או להעדיף פיתוח שכונות בערים קיימות כדוגמת יפה נוף ורכס שלמה בירושלים, ושכונות גדולות בבית שמש.
- ה. ליזום הכנת תכניות מיתאר במגזר הערבי. יש להכין תכניות לטווח ארוך של נושאי הדיור, מבני ציבור, תשתיות מים וביוב, תשתיות תחבורה, שטחי תעסוקה, ושטחי נופש ותרבות.

ו. לתת דגש וחשיבות לנושא הדיור הציבורי, כחלק מהמאמץ למצוא פתרונות דיור לאוכלוסיות חלשות.

13. משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

החקלאות אינה עוד ענף כלכלי אלא תחום שיש לו ערכים רבים נוספים כמו התיישבות, ביטחון מזון, מזון טרי, פינוי קולחין, תפיסת שטחים, עסקים קטנים, פיזור אוכלוסייה ועוד ערכים רבים אחרים. באזור הגיאופוליטי שבו ישראל נמצאת לביטחון המזון יש חשיבות מכרעת. זה שנים שבכל המדינות המערביות הבינו את חשיבותה של החקלאות שזוכה לתשומת לב מיוחדת ולמשאבים רבים ולכן:

א. מדינת ישראל צריכה להכין תכנית ארוכת טווח על מנת להבטיח את המשך המגזר החקלאי ותוצריו.

ב. מדינת ישראל צריכה לשנות את מודל התמיכות ולעבור מתמיכות עקיפות לתמיכות ישירות שישפיעו על המחיר לצרכן ועל התמורה שמקבל החקלאי לתוצרתו.

ג. התוצרים החקלאיים ותהליך הגעת התוצרת מהחקלאי לצרכן, הינם מרכיבים המשפיעים על יוקר המחיה. יחד עם זאת, עונות הגידול וזמינות וכמויות אספקת התוצרת החקלאית משפיעים מאוד על המחיר לצרכן ויוקר המחיה, כאשר היבוא מיועד להתגבר על הפערים הללו. נדרשת פעולה למציאת האיזון בין מרכיבים אלה.

ד. על המדינה לעודד השקעות בתחום המחקר ולסייע לחקלאים בתחום ההשקעות החקלאיות.

המסמך מיועד ויישלח - למשרד ראש הממשלה, משרד האוצר, משרדי הממשלה הנוספים, ועדת הכספים בכנסת, ועדות הכנסת השונות, המועצה הלאומית לכלכלה וחברה, המכון לדמוקרטיה, מכון ירושלים לחקר מדיניות, מרכז טאוב, ארגונים ציבוריים אחרים.

הנהלת העמותה – מר שמחה שמחוביץ - יו"ר, חברי הועד המנהל :
ד"ר שלמה אלון, מר אברהם אשרי, ד"ר יהודית דנילוב, ד"ר שרה הרשקוביץ, מר שמואל צטרונבלט, עו"ד דוד קוכמן, מר איתן רז .

מכין המסמך, בהתייעצות עם כמה מומחים מחברי העמותה - ד"ר גדעון בן דרור, לשעבר סמנכ"ל בכיר לפיתוח ובינוי, משרד החינוך, חבר המועצה הארצית לתכנון ובניה, יועץ ועדת החינוך בכנסת.

**לקשר בעניין המסמך
 ד"ר גדעון בן דרור
 0522994127**

gbdjerus1@bezeqint.net